

Удовиченко Наталія Миколаївна, к.держ.упр., доцент кафедри медицини, організації та економіки охорони здоров'я Харківського національного медичного університету, м. Харків

ПРОБЛЕМИ ЗІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІЛЬГОВОГО ЗУБОПРОТЕЗУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИМИ ПОЛІКЛІНІКАМИ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ М. ХАРКІВ

Постановка проблеми. Забезпечення належного стоматологічного здоров'я населення є функцією вітчизняної системи охорони здоров'я, яку реалізують стоматологічні заклади різних форм власності. Але якщо для приватних клінік і кабінетів – це, передусім, бізнес; натомість для стоматологічних поліклінік комунальної форми власності – необхідність поєднання надання якісних стоматологічних послуг пільговому контингенту та забезпечення конкурентоздатності в сфері надання платних послуг зі зубопротезування населення. Попри те, що стоматологія донині вважалась однією з найуспішніших складових вітчизняної системи охорони здоров'я, і вона стикається з численними проблемами, без вирішення яких неможливо забезпечити належний захист інтересів і тих, хто надає стоматологічні послуги, так і тих, хто їх отримує. Проте, ураховуючи їхню соціальну значущість, найбільший інтерес викликає стан саме стоматологічних поліклінік комунальної форми власності, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Станом на 01.01.2017 р. у м. Харків функціонує вісім стоматологічних поліклінік комунальної форми власності, тобто по одній в кожному адміністративно-територіальному районі міста. Проте ці райони відрізняються не лише площею, а і чисельністю населення, що позначається як на кількості потенційних пацієнтів, так і кадровому та матеріально-технічному забезпеченні стоматологічних поліклінік. Основну частку їхньої клієнтської бази складають мешканці відповідного району міста (медична допомога в Україні надається за місцем реєстрації), проте в умовах

жорсткої конкуренції на цьому ринку, бажаними також є й інші споживачі стоматологічних послуг, незалежно від місця їх проживання.

Однією з важливих проблем стоматологічних поліклінік комунальної форми власності є дефіцит існуючого бюджетного фінансування (зокрема, видатками на пільгове зубопротезування забезпечені лише в середньому на 21,3 % (табл.), що змушує їх колективи дедалі більше уваги приділяти саме своїй госпрозрахунковій діяльності.

Таблиця

Параметри діяльності стоматологічних поліклінік комунальної форми власності м. Харків щодо пільгового зубопротезування в 2016 р.

Статті витрат	Стоматологічні поліклініки міста							
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8
Частка асигнувань на пільгове протезування від загальної суми надходжень, %	11,3	14,0	10,3	13,0	11,0	36,5	18,0	12,0
У т.ч. за рахунок самостійно залучених коштів, %	85,1	83,4	86,7	83,1	81,6	53,2	69,9	83,9

Наведене завдання стало ще актуальнішим в умовах істотного підвищення розміру мінімальної заробітної плати та комунальних тарифів (зокрема, в структурі витрат на функціонування стоматологічних поліклінік комунальної форми власності м. Харків оплата праці та комунальних послуг в 2016 р. склала, відповідно, 70,2 та 8,3 %). Тобто має місце доволі складна ситуація, яка, радше за все, у 2017 р. лише ускладниться, оскільки, окрім вищевикладеного, слід зважати як на істотне зниження реальних доходів населення, так і на збереження чинного механізму визначення параметрів бюджетного фінансування (враховує фактичні витрати минулого року в розрахунку на одного пацієнта та потребу тих, хто має пільги з середньою кратністю звернень) за результатами запитів, поданих до Департаменту охорони здоров'я Харківської міської ради. Останнє є причиною того, що половина стоматологічних поліклінік Харкова потерпатимуть від дефіциту необхідних коштів

(табл.), що може не лише унеможливити доступ частини населення до якісних стоматологічних послуг, а і спричинити реструктуризацію цих закладів.

Для захисту інтересів і пацієнтів, і стоматологічних поліклінік варто провести нагальні зміни, а саме:

- привести штатний розклад ортопедичних відділень і зуботехнічних лабораторій у відповідність до обсягів надання платних послуг;

- надати першочергове право звільненим стоматологам створити ФОП та орендувати приміщення в будівлях комунальних установ стоматологічного профілю; клопотати перед Департаментом економіки та комунального майна Харківської міської ради про пільгові ставки на оренду таких приміщень;

- створити комунального підприємства "Зуботехнічна лабораторія" шляхом об'єднання діючих зуботехнічних лабораторій з введенням єдиного апарата керування, бухгалтерського й фінансового обліку та створення замкнутого циклу зубопротезування у структурі комунальної стоматології;

При цьому не слід нехтувати й іншими заходами, спрямованими на вирішення численних проблем зі забезпеченням пільгового зубопротезування населення стоматологічними поліклініками комунальної форми власності, як-от: побудова гнучкої структури стоматологічної служби, адаптованої до сучасних вимог ринкового середовища; контроль за витратами матеріальних ресурсів структурними підрозділами стоматологічної клініки; контроль за ефективністю вкладення ресурсів в охорону здоров'я й діяльністю окремих підрозділів стоматологічної поліклініки; координація діяльності окремих підрозділів, навантаження медперсоналу й використання встаткування, інтенсивності роботи стоматологічної поліклініки; створення системи якісного лікування на основі впровадження економічних методів стимулювання праці лікарів стоматологів; придбання нового та реставрація існуючого стоматологічного устаткування; активізація інвестиційної політики і модернізації основних виробничих фондів і запровадження новітніх технологій в діяльність комунальних стоматологічних закладів.

Завдяки реструктуризації, очікуються такі позитивні зрушення: фінансове оздоровлення стоматологічних закладів за рахунок введення системи платних послуг; технічне переоснащення наявного стоматологічного устаткування;

Зрештою, без зваженої, але оперативної реструктуризації міської системи стоматологічних поліклінік комунальної форми власності існує висока ймовірність у недалекому майбутньому втратити частину таких закладів, а відтак – знизити доступність населення до якісних стоматологічних послуг.